

Μαρτυρία και παρουσία του Ιερέα σε έναν κόσμο που μεταβάλλεται.

Γράφει ο Αρχιμανδρίτης Θεόφιλος Λεμοντζής, Δρ. Θεολογίας.

Εάν η Ιερωσύνη είναι μετοχή στην Ιερωσύνη του Ιησού Χριστού, κατά συνέπεια όλη η ζωή και βιοτή του ιερέα δεν μπορεί παρά να είναι μίμηση και μετοχή στη ζωή του Χριστού.

Όπως ο Χριστός “έταπείνωσεν éαυτόν”(Φιλιπ. 2,8) και προσέλαβε την ανθρώπινη φύση(Φιλιπ. 2,7), έτσι και ο ιερέας καλείται να συγκαταβαίνει και να προσλαμβάνει τις αδυναμίες και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το ποίμνιο. Όπως ο Ιησούς νήστευσε 40 ημέρες πριν την έναρξη της δημόσιας δράσης του, παρέχοντας μας το υπόδειγμα της πρακτικής ασκήσεως, έτσι και ο ιερέας καλείται να ζει ασκητική ζωή με την εφαρμογή των εντολών και την κάθαρση από τα πάθη. Όπως ο Ιησούς έγινε “ύπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δέ σταυροῦ” (Φιλιπ. 2,8) και ελευθέρωσε τις ψυχές των νεκρών από τον Άδη, κατά παρόμοιο τρόπο και ο ιερέας καλείται να ελευθερώνει τους ανθρώπους από το σκότος της κολάσεως. Άλλωστε, αυτό δεν επιδιώκουμε με την ιερά εξομολόγηση, την ποιμαντική φροντίδα, ιστάμενοι ενώπιον του ιε-

ρού θυσιαστηρίου μνημονεύοντας αναρίθμητες ψυχές ζώντων και κεκοιμημένων;

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να μνημονεύσω τα όσα λέγει ο μητροπολίτης Λεμεσού Αθανάσιος για τον άγιο Εφραίμ τον Κατουνακιώτη ο οποίος ήταν υποτακτικός και κατοικούσε με έναν ιδιαίτερα σκληρό και δύστροπο άνθρωπο, τον γέροντα Νικηφόρο. Όταν εκοιμήθη ο Γέροντάς του, έλαβε την πληροφορία από τον Θεό ότι δεν εσώθη, αλλά εκολάστηκε. Και τότε άρχισε έναν μεγάλο αγώνα να ωφελήσει την ψυχή του Γέροντά του με ελεημοσύνες, με μνημόσυνα, με Θείες Λειτουργίες, με ιδιαίτερη και έντονη προσευχή και μάλιστα πληροφορούνταν ότι η ψυχή του Γέροντά του δεχόταν όλες αυτές τις ευεργεσίες. Και όπως ο Χριστός κατέβηκε στον Άδη και ανέβασε τις ψυχές από τον Άδη στην Παράδεισο, μας λέγει ο Μητροπολίτης Λεμεσού, έτσι και ο άγιος Εφραίμ ο Κατουνακιώτης εξήγαγε τελικά τον Γέροντά του από την κόλαση. Αυτή είναι η δύναμη της Ιερωσύνης[1].

Ποια ήταν όμως η δύναμη που μας παρακίνησε και μας οδήγησε ενώπιον του ιερού θυσιαστηρίου; Ήταν οι σκέψεις μας; Ήταν οι επιθυμίες και οι παρορμήσεις μας; Όχι βέβαια. Ήταν η ενέργεια της προνοίας του Θεού, η Χάρις του Θεού μάς πυρπόλησε με την επιθυμία της Ιερωσύνης, άναψε εντός μας το ζήλο και τη θέρμη και μας επέλεξε μέσα από εκατομμύρια ανθρώπους “κλήσει άγία, ού κατά τά έργα ήμῶν αλλά κατά ίδίαν πρόθεσιν καί χάριν” (Β΄ Τιμ.1,9), δια της Χάριτος Αυτού (Γαλ.1,15), και μας οδήγησε ενώπιον των Επισκόπων οι οποίοι μας ενέδυσαν με το τίμιο ράσο. “Ούχ ύμεῖς με έξελέξασθε, άλλ’έγώ έξελεξάμην ύμᾶς” (Ιωαν.15,16). Όπως στη Γαλιλαία ο Κύριος κάλεσε τους μαθητές Του οι οποίοι “εϋθέως άφέντες τά δίκτυα ήκολούθησαν αύτῷ” (Ματθ.4,20) και εμείς ανταποκριθήκαμε στην κλήση του Θεού αγνοώντας τις δυσκολίες και τους κινδύνους, την κακουργία του κόσμου, “τον όνειδισμόν αύτοϋ φέροντες” (Εβρ.13,13). Ο ιερός μας ζήλος δεν ανακόπηκε από την επισήμανση του Κυρίου ότι “έν τῷ κόσμῳ θλίψιν έξετε” (Ιωαν.16,33) και “είέμέ έδίωξαν, καί ύμᾶς διώξουσιν” (Ιωαν.15,20) διότι ελπίσαμε στη διαβεβαίωσή Του: “θαρσεῖτε, έγώ νενίκηκα τόν κόσμον” (Ιωαν.16,33).

Αυτό είναι ακριβώς και το παράδοξο γεγονός. Αν και ο κόσμος δημιουργήθηκε δια της δημιουργικής ενεργείας του Υιού και Λόγου του Θεού (Ιω. 1,10) ωστόσο βρίσκεται σε κατάσταση αλλοτρίωσης και αυτονόμησης από το Θεό. Αν και ο Λόγος του Θεού “είς τὰ ἴδια ἦλθε”, όμως “οἰῖδιοι αὐτόν οὐ παρέλαβον”(Ιωάν.1,11). Δεν τον αποδέχτηκε ο κόσμος, “και ὁ κόσμος αὐτόν οὐκ ἔγνω” (Ιω. 1,10).

Εφόσον ο Θεός “θάνατον οὐκ ἐποίησεν” (Σοφ. Σολ. 1,13), επομένως ο υποταγμένος στο θάνατο και την φθορά κόσμος, δεν μπορεί να θεωρείται ως φυσικός, εάν ως φυσικό κόσμο εννοούμε τον κόσμο όπως θα έπρεπε να είναι κατά το θέλημα του Θεού, επισημαίνει ο μακαριστός π. Ιωάννης Ρωμανίδης[2]. Ἐτσι ο ὅρος “κόσμος” σημαίνει την ηθική πραγματικότητα που αντιστρατεύεται στο θέλημα του Θεού, είναι η πολιτεία του ανθρώπου που αλλοτριώθηκε από το Θεό, η κατάσταση όπου θριαμβεύει η αλογία, η πλάνη και το ψεύδος[3]³. Ὅπως ο Υιός του Θεού ἐζήσε και ἐδρασε εντός αυτού του κόσμου και “ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν”, κατά παρόμοιο τρόπο καλούμαστε να ακολουθήσουμε “τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ” (Α΄Πετρ, 2,21), καλούμαστε να αντιγράψουμε το πρότυπόν μας, όπως χαρακτηριστικά ἐτόνιζε ο μακαριστός Γέρων Ιωσήφ ο Βατοπαιδινός[4].

Με ποιόν τρόπο όμως πρέπει να πολιτεύεται ο ιερέας και εν γένει η χριστιανική κοινότητα εντός του κόσμου; Ἐνα σημαντικό πρωτοχριστιανικό κείμενο, η πρὸς Διόγνητον ἐπιστολή, παρουσιάζει με θαυμάσιο τρόπο αυτή τη διαλεκτική σχέση μεταξύ κόσμου και ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος. Ο ἀνώνυμος συγγραφέας στην προαναφερθεῖσα ἐπιστολή του ἀναφέρει ὅτι οἱ Χριστιανοί δεν διαφέρουν ἀπὸ τους ἄλλους ἀνθρώπους, οὔτε ως προς τον τόπο που κατοικούν, οὔτε ως προς τη γλώσσα, οὔτε κατοικούν σε ξεχωριστές πόλεις. Αν και φέρουν σάρκα ὁμως δεν ζούν κατά τις ἐπιθυμίες της σαρκός. Στη Γῆ διαμένουν ἀλλά είναι πολιτογραφημένοι στον οὐρανό. Ὑπακούν στους καθορισμένους νόμους και με την ζωή τους υπερβαίνουν τους νόμους. Ὅλους τους ἀγαπούν ἀλλά ὁμως ἀπ’ ὅλους διώκονται. Ὅ,τι είναι η ψυχή για το σώμα, αὐτό είναι και οἱ Χριστιανοί για τον κόσμο, καταλήγει ο συγγραφέας.

Το συγκεκριμένο κείμενο εκφράζει με τον καλύτερο τρόπο τη θέση των Χριστιανών μέσα στον κόσμο. Οι Χριστιανοί ζώντας μέσα στον κόσμο, νιώθουν ότι βρίσκονται στον οίκο του Πατρός τους διότι ο κόσμος έχει δημιουργηθεί από το Θεό. Ταυτόχρονα νιώθουν ότι είναι πάροικοι και παρεπίδημοι(Α΄Πετρ.2,11), διότι από τη μία ο τελικός προορισμός τους είναι η Βασιλεία του Θεού, και από την άλλη ο κόσμος έχει λησμονήσει τον προορισμό του. Αυτή είναι και η διακονία των Χριστιανών: στέκονται στο κέντρο του κόσμου και ως αληθινοί ιερείς (Α΄Πετρ. 2,5), ευλογούν και εξαγιάζουν τον κόσμο με την ίδια την παρουσία τους και του δείχνουν τον αληθινό προορισμό του. Πολεμώντας και νικώντας το πολύμορφο κακό δια των κόπων της ασκήσεως μεταμορφώνουν τον κόσμο.

Εφόσον οι Χριστιανοί είναι η ψυχή του κόσμου, όπως μας λέγει το κείμενο, διότι ζωοποιούν και συνέχουν τον κόσμο, κατά συνέπεια ο ιερέας δεν είναι ο προϊστάμενος μιας απομονωμένης ομάδας θρησκευόμενων, οι οποίοι επαναπαυμένοι στην ευσέβειά τους αδιαφορούν για τον κόσμο, αλλά οφείλουν να διαχέουν παντού την παρουσία τους. Εφόσον ο Ιησούς “ἔξω τῆς πύλης ἔπαθε”(Εβρ.13,12) και ο ιερέας εξερχόμενος “ἔξω τῆς παρεμβολῆς”(Εβρ.13,13)καλείται να απευθύνεται σε όλους τους ανθρώπους, και τους εντός και τους εκτός, και στους ευσεβείς και τους ασεβείς, και στους πιστούς και τους απίστευτους, και στους κοινωνικά καταξιωμένους και σε αυτούς που τους έχουμε απομονώσει στο κοινωνικό περιθώριο. Κατά συνέπεια, η τοπική εκκλησιαστική κοινότητα δεν είναι δυνατόν να μετατρέπεται σε ένα απομονωμένο θρησκευτικό σωματείο ευσεβών, ένα θρησκευτικό γκέτο σεσωσμένων, αλλά η ενέργειά της οφείλει να διαποτίζει όλη την κοινωνία ώστε να επιτευχθεί αυτή η ζύμωση του φυράματος που μας λέγει ο απ. Παύλος: “μικρά ζύμη ὅλον τό φύραμα ζυμοῖ” (Γαλ. 5,9).Με αυτόν το τρόπο μιμούμεθα τον Θεόν διότι όπως λέγει ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος: “ο Θεός είναι, για όσους θέλουν βέβαια, η ζωή και η σωτηρία τους, όλων, και των πιστών και των απίστων, και των δικαίων και των αδίκων, και των ευσεβών και των ασεβών. Είναι κάτι παρόμοιο με την ακτινοβολία του φωτός, με την θέα του ηλίου και με την εναλλαγή των εποχών (τα οποία προσφέρονται εξίσου σε όλους τους ανθρώπους). Και δεν μπορεί να είναι διαφορετικά, διότι δεν υπάρχει προσωποληψία στον Θεό” [5].

Αυτός ο πειρασμός της αυτοπεριχαράκωσης και αυτοαπομόνωσης της εκκλησιαστικής κοινότητας δεν αναφέρεται μόνο στις σχέσεις της με τον κόσμο αλλά ελλοχεύει και μέσα στα όρια της. Ήδη κατά τα αποστολικά χρόνια αυτό το φαινόμενο παρουσιάστηκε μέσα στην κοινότητα της Κορίνθου καθώς δημιουργήθηκαν μερίδες που η κάθε μία διεκδικούσε για τον εαυτό της ως ηγέτη έναν απόστολο. Ο ένας έλεγε: “εγώ είμαι του Παύλου”, ο άλλος: “εγώ είμαι του Απολλώ”, ένας άλλος: “εγώ είμαι του Κηφά” και κάποιος άλλος: “εγώ είμαι του Χριστού”(Α΄ Κορ.1,12). Δεν επρόκειτο περί αιρέσεων ή σχισμάτων αλλά περί ομάδων, οι οποίες έδειχναν θαυμασμό και εκτίμηση σε έναν απόστολο, που τον θεωρούσαν ανώτερο από τους άλλους. Η ύπαρξη τέτοιων προβλημάτων μέσα στην Εκκλησία είναι αναπόφευκτη εξαιτίας της ανθρωπίνης αδυναμίας. Αν και δεν οδηγεί κατ’ ανάγκην σε διάσπαση της Εκκλησίας όμως οδηγεί σε φατρίες και παρασυναγωγές οι οποίες χαρακτηρίζονται από φαινόμενα παθολογικής και αρρωστημένης προσκόλλησης προς το πρόσωπο ενός ιερέα. Ο ιερέας δεν πρέπει να συντηρεί και να τρέφει τέτοιες κατάστάσεις και να αποδοκιμάζει οποιαδήποτε μορφή λατρείας προς το πρόσωπό του επισημαίνοντας στο ποίμνιό του ότι οφείλει να προσκολλάται στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού. Τα μέλη της Εκκλησίας αποτελούν “Ναό του Θεού” και κάθε προσπάθεια διασπάσεως της ενότητας αυτού του Ναού μαρτυρεί ότι οι υπαίτιοι της διασπάσεως δεν είναι συνδεδεμένοι με τον αρχηγό και θεμελιωτή της Εκκλησίας Ιησού Χριστό[6].

Για να αποφευχθούν αυτά τα νοσηρά φαινόμενα είναι απόλυτα αναγκαία η ταπείνωση και η υπακοή του ιερέα στον Επίσκοπο: «Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες»(Εβρ.13,7). Πραγματικά, η υπακοή και η ταπείνωση είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την εύρυθμη λειτουργία του εκκλησιαστικού σώματος, ώστε να μην ανακύπτουν έριδες και διχοστασίες οι οποίες αποκαλύπτουν κοσμικό φρόνημα(Α΄ Κορ.3,3). Όπως ο Ιησούς Χριστός υπάκουσε στον Θεό Πατέρα, “πλήν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ’ ὡς σύ”(Ματθ. 26,39), και εμείς οφείλουμε υπακοή εις τον Επίσκοπον, διότι όπως έχουμε διδαχθεί από τους πνευματικούς Πατέρες, άνευ της υπακοῆς είναι αδύνατος η σωτηρία. Δια της παρακοῆς ἐξήλθε ο άνθρωπος του Παραδείσου και δια της

υπακοής εισέρχεται. Την αξία της υπακοής τόνιζε ο μακαριστός Γέρων Ιωσήφ Βατοπαιδινός μνημονεύοντας και φέροντας ως παράδειγμα τον άγιο Εφραίμ τον Κατουνακιώτη ο οποίος έκανε απόλυτον υπακοήν και υπομονήν στον δύσκολο και δύστροπο Γέροντά του με τον οποίο κατοικούσε ως υποτακτικός. Για αυτό το λόγο χαριτώθηκε από το Θεό και σε ελάχιστο χρονικό διάστημα, όπως μαρτυρεί ο Γέρων Ιωσήφ τον οποίον εγνώριζε προσωπικά και συνδέονταν με πνευματικό δεσμό, εξαιτίας της απολύτου υπακοής και υπομονής που επεδείκνυε, απέκτησε διόραση και προόραση και προφητεία. Αυτή είναι η δύναμη της υπακοής[7].

Η Εκκλησία, αν και είναι “εν τω κόσμω” αλλά δεν είναι “εκ του κόσμου”, διακρίνεται αλλά δεν χωρίζεται από τον κόσμο, γιατί ο χωρισμός αυτός οδηγεί στην καταδίκη και στο θάνατο του κόσμου, μας λέγει ο μακαριστός π. Μιχαήλ Καρδαμάκης[8]. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η Εκκλησία πρέπει να συσχηματίζεται με τον κόσμο. Πολλές φορές ακούγεται η άποψη ότι ο κόσμος προχωράει μπροστά, ότι οι ευαγγελικές εντολές είναι κάποιας άλλης εποχής, ότι μπορούσαν να εφαρμοστούν σε παλιότερες εποχές και όχι σήμερα. Κατά συνέπεια, και η Εκκλησία, υποστηρίζουν, πρέπει να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα, αναθεωρώντας διατάξεις και κανόνες που ρυθμίζουν τη ζωή των πιστών.

Η συγκεκριμένη άποψη στηρίζεται στην λανθασμένη εντύπωση ότι οι ευαγγελικές εντολές είναι ένα σύνολο κανόνων που πρέπει να τηρεί ο πιστός ώστε είτε να έχει την εύνοια του Θεού είτε να αποφεύγει την τιμωρία. Δηλαδή οι σχέσεις μεταξύ Θεού και ανθρώπου έχουν την έννοια της συναλλαγής, ως εάν ο Θεός να δέχεται δωροδοκίες[9]. Κατά συνέπεια, εφόσον αλλάζουν τα δεδομένα της κοινωνικής ζωής μπορούν να προσαρμόζονται και οι τρόποι εξευμενισμού και ικανοποίησης της θείκης δικαιοσύνης και παντοδυναμίας. Αυτή η άποψη όμως είναι εξάπαντος λανθασμένη διότι όντας ελεύθερος ο Θεός από κάθε ιδιοτέλεια και συμφέρον δεν έχει ανάγκη την τήρηση των εντολών από τον άνθρωπο. Ο Θεός δίνει τις εντολές στον άνθρωπο όχι διότι ο ίδιος έχει ανάγκη αυτών αλλά διότι τις έχει ανάγκη ο άνθρωπος[10].

Η αμαρτία είναι ασθένεια η οποία κληρονομείται σε όλο το ανθρώπινο γένος[11] και οι ευαγγελικές εντολές δεν είναι ένα σύνολο νομικών κανόνων, δεν είναι τρόποι ικανοποίησης της θείας δικαιοσύνης η οποία προσβάλλεται από τις αμαρτίες των ανθρώπων αλλά ιατρικές οδηγίες θεραπείας μας από το παράλογο του κακού που εισέβαλλε μέσα στη ζωή μας εξαιτίας της πτώσης. Προορισμός του ανθρώπου είναι ομοίωση με το Θεό δια της ανιδιοτελούς αγάπης και όχι ο εξευμενισμός του Θεού μέσω καλών έργων τα οποία μπορεί να διαφέρουν ανάλογα την εποχή. Η δια της προσευχής, της νηστείας και των καλών έργων πνευματική άσκηση δεν γίνεται για τις ανάγκες του Θεού, δεν έχουν εξαγοραστική αξία αλλά ο τρόπος για να αποδράσουμε από το παράλογο της αμαρτίας. Και εδώ θα ήθελα να μνημονεύσω τον μακαριστό καθηγητή Θεολογίας κ. Νίκο Ματσούκα ο οποίος στις πανεπιστημιακές του διαλέξεις αναφερόμενος σε επισημάνσεις ορισμένων ότι πρέπει να αναπροσαρμοσθεί η νηστεία λόγω του ότι ο κόσμος δυσκολεύεται να την τηρήσει διότι ζει μέσα στην ευμάρεια, τόνιζε ότι ακριβώς για αυτό το λόγο πρέπει να γίνει πιο αυστηρή σήμερα η νηστεία διότι την έχει περισσότερο πνευματική ανάγκη ο σύγχρονος άνθρωπος για να καταπολεμήσει τον εγωισμό και τη φιλαυτία του, υπογραμμίζοντας έτσι ο καθηγητής τον θεραπευτικό χαρακτήρα των ευαγγελικών εντολών.

Ο κόσμος πράγματι μεταβάλλεται αλλά αυτή η μεταβολή είναι στα σχήματα, στους εξωτερικούς τύπους, στον τρόπο που εκδηλώνεται η ανθρώπινη πνευματική ασθένεια. Μπορεί η σύγχρονη κοινωνία να διαφέρει από τις προγενέστερες, ο σύγχρονος άνθρωπος να έχει κατακτήσει το Διάστημα και να έχει αναπτύξει την τεχνολογία αλλά η ανθρωποκτόνος νόσος της κακίας που εμφώλευε στον Κάιν αυτή η ίδια εμφωλεύει και στο σύγχρονο άνθρωπο. Δεν υπάρχει ανάγκη να το αποδείξουμε αυτό θεωρητικά αλλά αρκεί και μόνο να παρακολουθήσουμε τις ειδήσεις των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης για να το διαπιστώσουμε. Η διαστροφή της ανθρώπινης φύσεως, η ασθένεια της κακίας, ο εγωισμός, το μίσος είναι διαχρονικά φαινόμενα ώστε ο άγιος Σωφρόνιος του Έσσεξ, βιώνοντας φοβερούς πολέμους οι οποίοι δεν συνέβησαν στην πρωτόγονη εποχή αλλά τώρα, τον 20^ο αιώνα, τον αιώνα της τεχνολογίας και της επιστήμης, να λέγει με σπαραγμό: “Η γήϊνη ατμόσφαιρα αποπνέει οσμήν αίματος...Οι άνθρωποι μόνοι δημιουργούν δί’ εαυτούς την κόλασιν

αυτών. Άνευ της ολοκληρωτικής αλλαγής ημών δια της μετανοίας, δεν θα επέλθη η λύτρωση του κόσμου” [12].

Εφόσον ο άνθρωπος πάσχει από τη διαχρονική ασθένεια του εγωισμού και της κακίας κατά συνέπεια είναι διαχρονικοί και οι τρόποι θεραπείας που υποδεικνύουν οι ευαγγελικές εντολές. Εφόσον η πνευματική ζωή δεν είναι απλώς μια ηθική βελτίωση αλλά θεραπεία από τη βαρύτερη νόσο της αμαρτίας, ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος καλεί τον ιερέα να μιμηθεί μεταφορικά και συμβολικά τον ιατρό του σώματος [13]. Όπως ο ιατρός εφοδιάζεται με τα κατάλληλα ιατρικά εργαλεία και φάρμακα κατά τον ίδιο τρόπο ο πνευματικός πατέρας πρέπει να εφοδιαστεί και αυτός με πνευματικά φάρμακα για την απαλλαγή του ανθρώπου από την αρρώστια της αμαρτίας. Όπως η μειωμένη δόση ή η υπερδοσολογία ενός φαρμάκου στην περίπτωση των σωματικών ασθενειών δεν θα έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα ή μπορεί να αποβεί μοιραία, κατά το ίδιο τρόπο ο πνευματικός πρέπει να καθορίσει την ακριβή ποσότητα του πνευματικού φαρμάκου ώστε να θεραπευθεί ο πιστός. Αυτό στην πνευματική παράδοση ονομάζεται διάκριση. Αναφέρει ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος: “Είδα έναν ανόητο ιατρό να εξουθενώνει κάποιον συντετριμμένο ασθενή και να μη του προξενεί τίποτε άλλο παρά την απελπισία. Και είδα άλλον συνετό να χειρουργεί με τις εξουθενώσεις κάποια υπερήφανη καρδιά και να αδειάζει όλη την δυσωδία της” [14]. Έτσι άλλους ωφελεί ο έπαινος, άλλους η επίπληξη, άλλους ο δημόσιος έλεγχος, άλλους η μυστική νουθεσία. Μόνο ο πνευματικός πατέρας που έχει διάκριση μπορεί να κατανοήσει τι είναι ωφέλιμο για το πνευματικό του τέκνο κάθε στιγμή.

Το χάρισμα της διάκρισης υπενθυμίζει ότι στην θεραπεία των ψυχών δεν ισχύουν αντικειμενικά κριτήρια και το ίδιο μέτρο δεν είναι πάντοτε υγιεινό ή πάντοτε βλαβερό. Κάτι που ίσως είναι χρήσιμο και καλό για μερικούς, μπορεί να βλάψει άλλους, γιατί οι καταστάσεις παρουσιάζουν ποικιλία όπως και οι χαρακτήρες αυτών που θεραπεύονται. Γι’ αυτό είναι αδύνατο, όση σύνεση κι επιμέλεια κι αν χρησιμοποιηθεί, να καθοριστούν κανόνες πάνω στους οποίους θα στηριχθεί ο πνευματικός. Μόνο η πείρα και η θεία βοήθεια είναι ικανές να βοηθήσουν να επιτύχει το έργο του [15].

Όπως στην περίπτωση των σωματικών ασθενειών ο γιατρός πρέπει να είναι ακριβής γνώστης της ιατρικής, ώστε να παράσχει και την απαιτούμενη θεραπεία, κατά τον ίδιο τρόπο και ο ιερέας πρέπει να έχει πείρα γύρω από τον πνευματικό πόλεμο ώστε να μπορέσει να «εκπαιδεύσει» το πνευματικό του τέκνο στον πόλεμο εναντίον της αμαρτίας και των μεθοδειών του διαβόλου.

Πρέπει να γνωρίζει ακριβώς όχι μόνο όλους τους τρόπους θεραπείας αλλά και ο ίδιος πρέπει να έχει θεραπευθεί, ή να βρίσκεται σε πορεία κάθαρσης. Ο εσωτερικός αγώνας του ιερέα για αυτοκάθαρση πρέπει να είναι διαρκής και γι' αυτό ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος θέτει ως απαραίτητη την εξής προϋπόθεση: “καθαρθῆναι δεῖ πρῶτον, εἶτα καθᾶραι” [16]. Η γνώση του λοιπόν δεν θα πρέπει να είναι θεωρητική αλλά κυρίως και πρώτιστα βιωματική. Δεν φτάνει ο ιερέας να μην είναι κακός, αλλά πρέπει να διακρίνεται για την αρετή [17] διότι όπως λέγει ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος στο Λόγο του προς τον ποιμένα: “δεν είναι σωστό ο λέων να βόσκει πρόβατα. Παρομοίως δεν είναι ασφαλές ένας που είναι ακόμη εμπαθής να κυβερνά άλλους εμπαθείς”. Ο ποιμένας δεν πρέπει να συγκρίνει τον εαυτό του με αυτούς που ποιμαίνει, είτε είναι καλοί είτε κακοί, αλλά με την τελειότητα που αποκαλύφθηκε εν Χριστώ. Η αρετή πρέπει να συνοδεύει τον πνευματικό πατέρα για να επιτύχει στο ποιμαντικό του έργο. Μόνον όταν διακρίνεται για

την αρετή του, θα κατορθώσει ο ιερέας να προσελκύσει ακόμη και αυτούς που τηρούν μια εχθρική στάση προς την Εκκλησία και να οδηγήσει το ποίμνιο του προς την αγιότητα.

Αυτό ακριβώς θέλει σήμερα ο κόσμος από τους ιερείς: να του δείξουμε εμπράκτως το δρόμο της αγιότητας και της θεραπείας από τη νόσο της κακίας διότι εμείς είμαστε οι διάκονοι της Εκκλησίας η οποία αποτελεί εργαστήριο αγιότητας. Πολλές φορές όμως η ποιμαντική δράση χαρακτηρίζεται από μια υπερβολική εξωστρέφεια, υιοθετούμε άκριτα τρόπους και μέσα κοσμικού χαρακτήρα ώστε να προσελκύσουμε τους ανθρώπους στην Εκκλησία σαν να είμαστε ένα σωματείο ή ένα πολιτικό κόμμα που θέλει να εγγράψει νέα μέλη. Ασφαλώς ο ιερέας θα πρέπει να αφουγκράζεται τις αγωνίες και τις νέες απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής, τα νέα δεδομένα και τις νέες προκλήσεις, να χρησιμοποιεί τους νέους τρόπους επικοινωνίας και μέσα κηρύγματος αλλά δεν πρέπει να αγνοεί αυτό που περιμένει από εμάς ο σύγχρονος κόσμος, να τον καθοδηγήσουμε δηλαδή στην οδό της αγιότητας, να προσφέρουμε νόημα στην ταλαίπωρη ζωή του, να εργαζόμαστε “ίνα ζωήν ἔχωσι καί περισσόν ἔχωσιν”(Ιωαν.10,10).

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να αναφέρω ως παράδειγμα την εμπειρία ενός ιερέα από την Αμερική, του π. Αντωνίου Μοσχονά για την ιεραποστολική δράση του μακαριστού γέροντα Εφραίμ Φιλοθεΐτη. Αναφέρει λοιπόν τα εξής: «εμείς οι ιερείς και οι αρχιερείς στην Αμερική για 70 χρόνια περίπου προσπαθούσαμε να φέρουμε τον κόσμο στις Εκκλησίες κάνοντας φεστιβάλ. Δηλαδή διοργανώναμε γιορτές και πανηγύρια και προσφέραμε ποτά, φαγητά, χαρά, διασκέδαση και άλλα παρόμοια. Είχαμε ξεχάσει την προσευχή, το κομποσχοίνι, την εξομολόγηση τη νηστεία, την άσκηση, την παράδοση της Εκκλησίας μας...Και ήρθε ένα μικροσκοπικό ανθρωπάκι(ενν. ο Γέρων Εφραίμ) χωρίς κοσμικές σπουδές, χωρίς πτυχία Θεολογίας, χωρίς να έχει ρηξικέλευθες και καινοτόμους ιδέες, όπως πιστεύαμε ότι έχουμε εμείς και μας θύμισε την παράδοσή μας. Δεν κάλεσε σε χορούς και διασκεδάσεις, αλλά σε αγρυπνίες και νηστείες. Και ο κόσμος, φωτισμένος από το Θεό, τον πλαισίωσε και τον περιτριγύρισε και τον ενίσχυσε”[18].

Αλλά ας αναφέρουμε και ένα άλλο γνωστό και φωτεινό παράδειγμα, αυτό του αγίου Παΐσιου του αγιορείτη ο οποίος, αν και απλός μοναχός, βοήθησε και καθοδήγησε πνευματικά χιλιάδες ανθρώπους που τον επισκέφθηκαν. Αυτός ο σύγχρονος Άγιος ούτε γραφεία διέθετε, ούτε αίθουσες εκδηλώσεων, ούτε κατήρτισε περίπλοκα σχέδια ποιμαντικής δράσης αλλά και μόνο η αγιότητα της παρουσίας του προσείλκυσε χιλιάδες ανθρώπους και μόνο η χαρισματική του παρουσία οδήγησε πολλούς από την αθεΐα στην πίστη, από την ασέβεια στην ευσέβεια, από την αμαρτία στην μετάνοια. Μόνο με το παράδειγμά του, τον εμπνευσμένο λόγο του και με τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος με τα οποία ήταν κοσμημένος. Πάμπολλες πράγματι είναι οι εμπειρίες ανθρώπων που βίωσαν την θεοείδεια των έργων και των λόγων του, έγιναν αυτόπτες και αυτήκοοι των χαρισμάτων του, πάμπολλα είναι τα παραδείγματα ανθρώπων οι οποίοι μετά τη συναναστροφή τους με αυτόν τον σύγχρονο Άγιο άλλαξε άρδην η ζωή τους. Αυτή είναι η δύναμη της αγιότητας.

Αυτήν τη δύναμη της αγιότητας φανερώνουν ιερείς που έζησαν και κοιμήθηκαν, όχι πριν αιώνες αλλά πριν μερικά χρόνια, που ορισμένοι εξ ημών τούς γνώρισαν και πήραν την ευχή τους, όπως ο άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης και ο άγιος Ιερώνυμος ο Σιμωνοπετρίτης οι οποίοι για πολλά έτη διακόνησαν μέσα στο θόρυβο και της προκλήσεις της μεγαλούπολης της Αθήνας, ο άγιος Εφραίμ ο Κατουνακιώτης, ο άγιος Ιάκωβος ο εν Ευβοία, ο άγιος Σωφρόνιος του Έσσεξ που έζησε μέσα στον ορθολογισμό και την αθεΐα της Δυτικής Ευρώπης, αλλά και λίγο παλαιότερα, όπως ο άγιος Γεώργιος Καρσλίδης, ο άγιος Νικόλαος ο Πλανάς, ο άγιος Παναγής ο Μπασιάς, ο άγιος Σάββας ο εν Καλύμνω, αλλά και ο άγιος Ιωσήφ ο Ησυχαστής, ο οποίος αν και απλός μοναχός αναδείχθηκε σε πνευματικό πατέρα πολλών αγίων ιερέων. Αυτοί οι ιερείς αλλά και αναρίθμητοι άλλοι χαρισματικοί, φανεροί και αφανείς, έγγαμοι και άγαμοι, που πολλοί από εμάς έχουμε υπόψιν, τους έχουμε γνωρίσει και έχουμε πάρει την ευχή τους, είναι τα απτά παραδείγματα, οι χειροπιαστές αποδείξεις ότι όχι μόνο στα παλαιά χρόνια αλλά και στην εποχή μας, είναι δυνατόν ο ιερέας να ανταποκριθεί στις ευαγγελικές επιταγές, δηλαδή να δείχνει στον κόσμο, λόγω και έργω, την ορθή πορεία και τον προορισμό του που είναι η επίτευξη της αγιότητας και η ομοίωση με το Θεό.

Παραπομπές:

- [1] Βλ.την ομιλία του Μητροπολίτη Λεμεσού Αθανασίου, Άγιος Εφραίμ Κατουνακιώτης· ο Μάρτυς της Υπακοής,<https://www.youtube.com/watch?v=vLxLcrfzTn4>.
- [2] π.Ι. Ρωμανίδη, Το προπατορικών αμάρτημα, Αθήνα 1989, σελ. 74.
- [3] π.Μ. Καρδαμάκη, Ορθόδοξη Πνευματικότητα, Αθήνα 1980, σελ. 252.
- [4] Βλ.την ομιλία: Νουθεσίες προς μοναχούς, στο <https://www.youtube.com/watch?v=kKcjKJhTFlo>.
- [5] Αγίου Ιωάννου του Σιναΐτου, Κλίμαξ, Περί αποταγής.
- [6] Ι. Καραβιδόπουλου, Ενότητα και διαιρέσεις μέσα στην Εκκλησία, <https://www.pemptousia.gr/2018/07/enotita-ke-dieresis-mesa-stin-ekklisia/>
- [7] Γέρων Ιωσήφ Βατοπαιδινός, Νουθεσίες προς μοναχούς 2.
- [8] π. Μ. Καρδαμάκη, ο.π., σελ. 42.
- [9] Βλ. π.Ι. Ρωμανίδη, ο.π., σελ. 118.
- [10] Βλ.π.Ι. Ρωμανίδη, ο.π., σελ. 117.
- [11] Αγίου Κυρίλλου Αλεξανδρείας, Ερμηνεία εις την προς Ρωμαίους Επιστολήν, ΡG 74, 789.Βλ.επίσης Αρχιμ. Θεοφίλου Λεμοντζή, Αμαρτία: Ενοχή ή πένθος; Θεσσαλονίκη 2011,σελ.42εξ.
- [12] Αρχιμ. Σωφρονίου Σαχάρωφ, Οψόμεθα τον Θεόν καθώς εστί, Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Essex Αγγλίας 1993, σελ. 47.
- [13] Λόγος προς Ποιμένα.
- [14] Κλίμαξ, Περί διακρίσεως.
- [15] Δ.Τσάμη, Εισαγωγή στην Πατερική Σκέψη, σελ.357-358.
- [16] Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, ο.π.,ΡG 35, 480B.
- [17] Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, Λόγος 2, ΡG 35,493B.
- [18] Αρχιμ. Μελετίου Βαδραχάνη, Επιφυλλίδες του “Ορθοδόξου Τύπου”/(Αριθ. Φύλλου 1724, 22/02/08.